

Hoe gas een wapen kan zijn

Poetin gebruikt "gas als wapen". Die stelling klinkt niet onbekend in de oren. Het leidt tot gigantisch hoge gas,- en stroomprijzen met alle economische gevolgen van dien, maar ook de Europese eenheid wordt op de proef gesteld. Europese landen werken zo goed en kwaad als het kan samen om de gevolgen van afnemende Russische gasstromen beheersbaar te maken.

Onlangs hebben de Europese landen besloten om tot komend voorjaar 15 % minder gas gebruiken ten opzichte van 5 jaar daarvoor. 15% is wat Europese landen **gemiddeld** moeten besparen om komende winter zonder Russisch gas te kunnen. De verschillen tussen de diverse landen zijn enorm: Spanje hoeft niets te reduceren om het zonder Russisch gas te redden, terwijl de Baltische staten meer dan 50% moeten besparen.

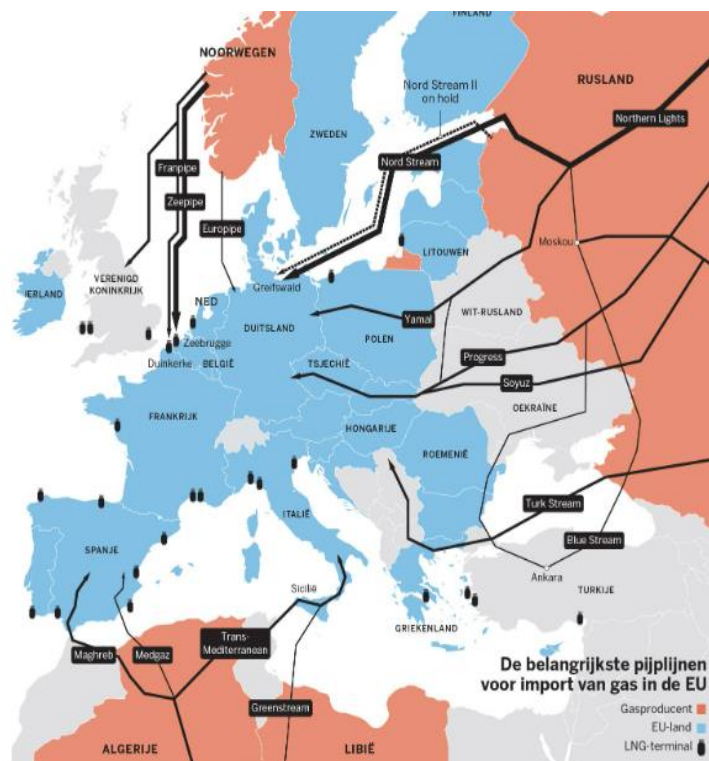
Papieren tijger?

Het energiebesparingsplan is een richtlijn. Pas als teveel landen zich er niet aan houden wordt het een verplichting. En als de nood aan de man komt moeten landen die voldoende gas hebben andere landen helpen. Echter niet alle landen zijn middels leidingsystemen met elkaar verbonden, dus in theorie ja, maar de praktijk een vraagteken. Oftewel: vooralsnog wordt de hete aardappel (alweer) vooruit geschoven.

Russische gasleidingen

Rusland voorziet Europa van aardgas op drie manieren:

- via het Oekraïense gastransportsysteem
- Nord Stream
Een aardgasleiding die Rusland en Duitsland verbindt onder de Oostzee.
- Yamal-Europa
Een aardgasleiding van meer dan 2.000 kilometer over het grondgebied van Rusland, Wit-Rusland, Duitsland en Polen.
- Southern stream, deels via land en deel via zee en verbindt de Russische Federatie, Turkije, Bulgarije. De lengte is 930 km en loopt via Servië, Bulgarije, Hongarije, Italië en Slovenië.

Nord Stream 1

De Nord Stream 1-pijpleiding is in 2011 geopend en kan via de 1.200 km lange leiding 170 miljoen kubieke meter gas per dag van Rusland naar Duitsland sturen.

Eigenaar en beheer in handen van Nord Stream AG, waarvan de meerderheidsaandeelhouder het Russische staatsbedrijf Gazprom is.

Nord Stream 2

Nord Stream 2 bestaat uit 2 gaspijpleidingen die ruim 1200 kilometer over de bodem van de Oostzee lopen. Deze liggen parallel aan Nord Stream 1. In totaal moet daarmee 55 miljard kubieke meter gas per jaar geleverd worden (is aan capaciteit beschikbaar).

De kosten voor aanleg waren ca 9.5 miljard euro, 50% voor Gazprom en 50% voor een aantal Westerse bedrijven, waaronder Shell.

Door de oorlog in Oekraïne schortte Duitsland de goedkeuring op voor Nord Stream 2, en kondigde aan niet meer afhankelijk te willen zijn van Russisch gas.

Hoe wordt het 'gaswapen' ingezet?

Eenvoudig: door het knijpen van de gastoevoer. Onderstaand het overzicht:

- Mei 2022
In mei sloot Gazprom de Yamal-gaspijpleiding af, die door Wit-Rusland en Polen loopt en gas levert aan Duitsland en andere Europese landen.
- Juni 2022
Half juni verlaagde Gazprom de gasleveringen via Nord Stream 1 met 75% - van 170 miljoen kubieke meter gas per dag tot ongeveer 40 miljoen kubieke meter.
- Juli 2022
Begin juli werd Nord Stream 1 voor 10 dagen stilgelegd vanwege onderhoudswerkzaamheden.
- Juli 2022
Nordstream 1 is weer in bedrijf genomen, echter heeft Gazprom de hoeveelheid gehalveerd tot 20 miljoen kubieke meter.

Het 'spel met de leveringszekerheid' lijkt dus volop gaande. En dat zorgt voor onzekerheid in Europa. Op dit moment wordt de leveringszekerheid door Rusland gekoppeld aan technische aspecten. Een compressor die ontbreekt omdat transport van Canada naar Rusland niet mogelijk is door handelsbepalingen en technisch falen van andere compressoren. Behalve Rusland heeft niemand inzicht in het waarheidsgehalte daarvan. Feit is wel dat bij de aanleg van dergelijke leidingsystemen er regels zijn. En die regels hebben onder andere te maken met veiligheid en bedrijfszekerheid. Een slagader van de energievoorziening moet tenslotte betrouwbaar zijn. Aan alle regels is voldaan, anders zou de gaslevering niet vrijgegeven zijn. Dus is er niet sprake van de Wet van Murphy, of wordt er toch een machtsspel gespeeld. Duidelijk is dat Rusland geen enkele actie onderneemt om de deels geblokkeerde gastoevoer te herstellen via een alternatieve oplossing. Want dat is toch wat je mag verwachten van een leverancier die zichzelf betrouwbaar noemt.

De gevolgen voor de markt

Dat de markten op dit moment totaal overspannen zijn weet iedereen. Kleine veranderingen

in vraag en aanbod worden daardoor niet meer door de markt geabsorbeerd, waardoor prijzen enorm fluctueren. Alleen al het voornemen van Rusland om het aanbod te beperken, leidde binnen een dag tot 10% prijsstijging.

Afgelopen woensdagochtend was het voorste maandcontract (levering augustus) ca. €227,5 per MWh. Gevolgd door een prijsdaling (rond het middaguur €194,25 per MWh), om vervolgens op €206,36 per MWh te sluiten.

De gasprijzen zijn nu 450% hoger dan vorig jaar rond deze tijd.

In Europa is iedereen het er over eens: de prijsonzekerheid wordt veroorzaakt door het feit dat Rusland gasleveringen als politiek wapen gebruikt. De vraag is wat het volgende konijn is wat uit de hoge hoed gaat komen. Gaat Rusland melden dat Nordstream 1 veel minder blijft leveren (door technische issues) en Nordstream 2 dan hulp kan bieden? Het zou zo maar kunnen. Of gaat Rusland afwachten totdat het winter is en dan aan de kraan draaien?

Feit is dat Europa gas aan het opsparen is (storage inmiddels in Nederland 48% en in Europa 54%). Als de voorraden niet tijdig op het gewenste niveau zijn, is er vanuit de Europese commissie besloten, dat de ten doel gestelde 15% besparing op gas per land (15% t.o.v. het gemiddelde gasverbruik van de afgelopen drie jaar bekeken per land), als een verplichting kan worden opgelegd. De markt zal vervolgens de rest doen. Want hoge prijzen zorgen voor vraaguitval; fabrieken kunnen niet meer produceren met deze hoge prijzen, nemen geen of veel minder gas af en daardoor zakt het verbruik. Tot slot is de hoop gevestigd op de weergoden. Want een strenge, vroeg invallende winter gaat leiden tot grote problemen. Problemen die nog groter worden als dan nogmaals aan de knoppen gedraaid gaat worden.